

de schippers
van de
Kameleon

**75
JAAR**

Jubileumuitgave
met een voorwoord van Jaap Friso,
complete titellijst met alle covers in kleur
en meer unieke extra's

kluitman

VOORWOORD DOOR JAAP FRISO

Het Kameleon-gevoel

Als ik in mijn kindertijd weer eens zat te lezen op de achterbank van de auto, zei mijn Mem: 'Jaap, kijk toch eens uit het raam.' Fantastisch toch, zo'n lezend jongetje, zou je denken, maar mijn moeder dacht er blijkbaar anders over. Het was nog niet de tijd waarin het woord ontleding bijna dagelijks in de krant stond. Ik las alles wat ik kon bemachtigen en ging iedere week een keer naar de bibliotheek in Heerenveen om nieuwe boeken te halen. Misschien maak ik het te romantisch in mijn hoofd, maar ik vertel altijd dat mijn leesplezier is begonnen met de Kameleon-boeken. Ik hield scherp in de gaten wanneer er een nieuw deeltje verscheen en fietste dan meteen naar boekhandel Binnert Overdiep. De Kameleon-boeken leende ik niet van de bieb, maar kocht ik van mijn zakgeld. Die wilde ik zelf hebben en houden, al was het maar om mijn collectie te zien groeien. Het rijtje boeken dat iedere keer werd aangevuld met een nieuw deeltje was een prachtig gezicht en het voelde als een rijk bezit. Ik las ieder nieuw Kameleon-boek meteen, waarna mijn beide broers aan de beurt waren. We waren alle drie gek

Nur 283/W072401

70e druk *De schippers van de Kameleon*

Bisac JUV001000

© MMXXIV Uitgeverij Kluitman Alkmaar B.V.

© MCMXLIX Tekst: H. de Roos

© MCMLXX Illustraties: G. van Straaten

Alle rechten voorbehouden, inclusief het recht van reproductie in zijn geheel of in gedeelten, in welke vorm dan ook.

kluitman.nl

BIJ KONINKLIJKE BESCHIKKING
HOFLEVERANCIER

op de verhalen. Het is lastig om precies te achterhalen waarom ik er zo veel plezier aan beleefde. Natuurlijk ben ik net als Hielke en Sietse een Fries jongetje, maar daar houdt de vergelijking wel zo'n beetje op. Ik had geen bootje, droeg nooit een overall en kwam niet in aanraking met de veldwachter. Mijn vader had geen smederij, maar was verzekeringsagent.

Waarom ik er dan toch zo dol op was? Er zijn interessante en hoogdravende theorieën op los te laten, maar ik denk dat de reden eigenlijk vrij eenvoudig is. Ik vond de boeken spannend en grappig en ik wist wat ik kreeg: een verhaal over herkenbare jongens van vlees en bloed, die bij me op school hadden kunnen zitten. Hoewel Hielke en Sietse een ander leven leidden dan ik, leefde ik met ze mee en had ik het gevoel dat ze vrienden van me waren. Logisch, want elk deel verloopt volgens een vast stramien: de broers halen kattenkwaad uit en beleven avonturen met hun boot, vaak in de rol van redders in nood. Er is een kleine kern van personages die de boeken vertrouwd maken. Naast de tweeling natuurlijk altijd hun vader en moeder, en hun vrienden Louw en Kees. Gerben Zonderland is naast de tweeling mijn favoriete personage, met zijn grappen en sterke verhalen. Een Kameleon-verhaal is niet af zonder een aanvaring met veldwachter Zwart, het type streng doch rechtvaardig. Dat er om de haverklap weer een nieuw deeltje verscheen, was natuurlijk een

feest. Later ontdekte ik pas dat het lezen van series in een bepaalde fase van de leesontwikkeling van een kind nuttig is. Het kan werken als een soort training en een opstap naar het lezen van andere boeken. Bij mij heeft dat wel zo gewerkt: de Kameleon-boeken als route naar boeken met meer gelaagdheid en uitdagender taal.

De eerste Kameleon-boeken werden enthousiast ontvangen door recensenten. Vooral vanwege de humor. Het debuut werd in 1949 op de NCRV-radio geprezen. 'Ik denk dat jullie hier en daar flink om die knapen zullen lachen.' Later kwam er ook kritiek. Een recensent schreef: *De boeken zijn een aaneenschakeling van zouteloze plagerijen*. De tweeling is in zekere zin de opvolger van collega-belhamels als Dik Trom en Pietje Bell, boeken die al voor de oorlog populair waren en vooral in de stad speelden. Misschien is het platteland wel hét geheim van De Kameleon. Het verlangen naar ruimte en vrijheid en vooral onbezorgdheid en traditionele waarden. De Kameleon moest vanaf de jaren zestig concurreren met geëmancipeerde kinderboeken met veranderde rolpatronen en hedendaagse problemen. In De Kameleon is het leven nog zoals het was en dat heeft iets geruststellends. In een tijd waarin veel razendsnel lijkt te veranderen, is deze serie een veilige en onschuldige haven. Want onschuldig is het. De jongens halen aan de lopende band streken uit, maar ze doen nooit iemand echt kwaad.

Vader en moeder Klinkhamer zijn vaak een beetje boos op hun zoons, maar nooit razend. Of zoals in een recensie uit de jaren vijftig staat: *Het blijft binnen de grenzen van het welgevoeglijke.*

Ik lees het eerste deel opnieuw ter ere van de 75e verjaardag en zit er meteen weer helemaal in. Vanaf de eerste scène over het natte pak dat ze op zondag halen heb ik direct weer het 'Kameleon-gevoel'. Sommige dingen ben ik vergeten. Bijvoorbeeld dat het eerste deel zonder boot begint en er dus nog geen naam is. De serie had ook DIEB (Dit Is Een Boot), kunnen heten. Vader Klinkhamer stelt voor om het gammele voertuig zo te noemen. Of de Siehie, als samentrekking van de namen van Hielke en Sietse. Dan hadden we nu waarschijnlijk het 75-jarig jubileum van de DIEB of de Siehie gevierd. Dat het De Kameleon werd, kwam door de dokter, die opmerkte dat de kleur van de boot steeds veranderde en daardoor de eigenschappen van een kameleon had. De broers mengen bij het schilderen van de boot restantjes verf door elkaar. Misschien is de titel De Kameleon symbolischer dan schrijver Hotze de Roos heeft kunnen vermoeden. Ieder deeltje heeft ook weer net een andere kleur en toch blijft het De Kameleon.

Ik werk regelmatig voor De Taalstaat, een radioprogramma met een rubriek waarin luisteraars

vergeetwoorden adopteren. Woorden die niet veel meer gebruikt worden, maar te mooi zijn om te vergeten. De Kameleon staat vol met dat soort woorden. Er wordt kattenkwaad uitgehaald en een pak rammel gegeven. Vooral de omschrijving van de tweeling is fraai. Alleen al in dit eerste deel worden ze belhamels, schavuiten, deugnieten en kwajongens genoemd. Dekselse schavuiten nog wel, en dat zijn ze!

Jaap Friso

Jaap Friso is in 1967 geboren in Heerenveen. Tegenwoordig woont hij in Huis ter Heide en werkt als freelancejournalist en kinderboekenrecensent. Op zijn website Jaapleest.nl bespreekt hij kinderboeken en hij is een van de makers van De Grote Vriendelijke Podcast over jeugdliteratuur.

DE SCHIPPERS VAN
DE KAMELEON

70e druk

door
H. DE ROOS

Geïllustreerd door
GERARD VAN STRAATEN

De paarden zetten zich schrap in het tuig en woelden met hun hoeven in het grasveldje (blz. 54)

HOOFDSTUK 1

De verstoorde zondagsrust

‘Wie springt er nu op zondagmorgen in de sloot?’ mopperde moeder Klinkhamer kwaad, terwijl ze de natte kleren van haar zoons Hielke en Sietse in een teil deed. ‘Het is me wat moois!’ Ze keek de beide boosdoeners een voor een streng aan. ‘Nu zal ik nog op zondag voor jullie moeten wassen.’

‘Maar moeder, die sloot was zo breed,’ verontschuldigde Hielke zich.

‘We konden er echt niet over,’ hielp Sietse hem.

Eén moment keek mevrouw Klinkhamer de jongens verbaasd aan. Dachten die apen dan werkelijk dat ze met zo’n verklaring hun daad goed konden praten?

Kwaad antwoordde ze: ‘Welja, als de sloot te breed is, gaan de heren er maar doorheen, hè? Moeder zorgt wel weer voor schone kleren. Als je dan maar weet dat ik ervoor bedank om alle dagen voor jullie aan de wastobbe te staan. Vooruit! Trek jullie overalls maar weer aan, maar denk erom, niet voor het huis. Het is geen gezicht op zondag.’

‘Wat mopper je toch, moeder?’ Klinkhamer kwam het binnenplaatsje op stappen. ‘Zijn ze weer eens een keer bezig geweest?’

‘Ze doen niet anders,’ zuchtte moeder. ‘Gisteren heb ik ze nog schone kleren gegeven en vanmorgen liepen ze nota bene zomaar door een sloot.’

‘Wat?’ vroeg Klinkhamer verontwaardigd. ‘Heeft moeder nog geen werk genoeg? Of kunnen jullie niet zonder water leven? Dit is zeker al de zevende keer van de week, hè?’ Meteen greep hij de beide boosdoeners in hun kraag, tilde hen op en voordat moeder hem tegen had kunnen houden, stapte Klinkhamer de smederij binnen en dompelde zijn beide lievelingen om de beurt kopje-onder in de koelbak naast de smidse.

‘Maar man,’ jammerde mevrouw Klinkhamer, ‘nu zijn ze wéér nat. En ze hebben niets meer om aan te trekken.’

‘Laat ze zó maar lopen,’ vond de smid, ‘ze zijn immers dol op nattigheid!’

‘Dat gaat niet,’ besliste moeder. ‘Vooruit, trek je overalls uit en doe schoon ondergoed aan.’

Klinkhamer lachte zich krom. ‘Ha ha, zulke apen! Kijk ze daar eens staan.’

‘Vooruit, naar bed!’ commandeerde moeder boos. Ze vond het helemaal niet leuk.

De jongens vlogen de trap op en nadat ze zich verkleed hadden, kropen ze vlug onder de dekens. De torenklok sloeg zeven uur, ze konden dus nog best een uurtje gaan slapen.

‘En toch liggen er eieren aan de overkant,’ zei Sietse.

‘Ga je dan wéér door de sloot?’ vroeg Hielke.

‘Dat weet ik nog niet.’ Sietse draaide zich op zijn zij.

‘Maar er liggen eieren.’ En in deze vaste overtuiging viel hij rustig in slaap.

Hielke volgde al gauw dit voorbeeld, want wat de een deed, dat deed de ander ook. Daarvoor was het tenslotte een tweeling.

Wie hen voor het eerst ontmoette, kon ze niet uit elkaar houden. Wanneer tante Jo kwam logeren, stelden de jongens zich steeds netjes voor met de woorden: ‘Ik ben Hielke.’

‘En ik ben Sietse.’

Maar als ze vrolijk drie rondjes om tante heen hadden gerend en haar daarna vroegen: ‘Wie ben ik?’ kon ze nooit zeggen wie nu Hielke of Sietse was.

‘Ik snap gewoonweg niet hoe je ze uit elkaar houdt,’ zei ze tegen moeder.

‘Gemakkelijk is het ook niet,’ verklaarde mevrouw Klinkhamer, ‘maar wij herkennen de jongens aan hun manieren. Sietse is erg resoluut en fel, terwijl Hielke rustig en gemoedelijk van aard is. Maar om dat verschil te kunnen zien, moet je ze natuurlijk langer kennen.’

Hielke en Sietse waren twaalf jaar en zaten in de hoogste klas van de lagere school.

Ze waren zeker niet de beste leerlingen, maar konden goed meekomen en wanneer het eens gebeurde dat de cijfers wat erg laag werden en vader hen daarvoor eens goed onder handen nam, kon men er zeker van zijn dat ze de volgende keer bij de besten hoorden.

‘Ze kunnen het wel,’ zei Klinkhamer dan trots, ‘als ze maar willen. Maar je moet ze aanpakken, want ze zijn in